

POMERANIA ET DIETHMARSIA.

præclaras opibus & structuris exuperans, nobile Vandalorum imperium, tantis opibus mercatorum negotijs frequens, vt vix aliud par illi, tum Europa videbat, Constantinopoli excepta, quæ tum florebat. Ibi Rufi, Dani, Sorabi, Saxones & Wandali suos vicos & plateas incolebant. Situs huius Iulinenfis vrbs fuit, haud procul à lacu magno Pomeraniæ, quem tres amnes, Panus, Zuuinus & Diuinous collecti ante exitum Oderæ ex lacu, sicut & Suenus alius exitus, per quem via patet ad Mediterranea Pomeraniæ loca. Wologastum Ducalis olim ciuitas, Demynum, Tributum Cæsaris vulgò Tribuzes, Rebelio. i. Robel, Bolgrade, Grotzwina, Stolpe, Colbergū, Louenburgum, Tangermunda, Sternibergum, Golnaui, Stargardia, Tanclem, Ancgelheim. Apud Caminum Insula est Christoa, & magnus ille lacus paulò ante memoratus. Insula ibi est apud Vvinetam, vrbs nomen fuit, & Oderæ ostia, quæ tribus alluitur fretis, quorum aiunt vnum esse veridissimæ speciei, alterum subalbidæ, tertium motu furibundo perpetuis sæuies tempestatibus. Est hæc regio vbique fertilis, aquis irrigua, stagnis abundans, nauibus peruia, diues agris, pascuis, pomis, lignis, riuus, montibus, venatione, pecore, piscibus, frumento, butyro, melle, cera & alijs his similibus rebus. Est quoque optimè culta ciuitatibus, oppidis, arcibus & vicis, nec vllus in ea locus est vacuus & incultus, nisi quæ aut lacus, aut montes occupant. Flumina insigniora ab occasu in ortum sunt Reconicius, Prenous, Trebelus, Panus, Verius, Randous, Odera seu Viadrus, Planus, Inaus, Mallius, Molcius, Rega, Porfantus, Raddins, Raddosius, Nostius, Grabous, Vipera, Stolpius, Lupanus & Lebius. Veteres quoque Vistula, Braus, Bdaus, Pilous, Ruddous & Vvarta. Montium hic plura iuga, sed quorum apud Authores nulla fama est, sicuti nec sylvarum, quibus tamè Pomerani non carent. Mineræ præterea nec thermæ illic vllæ celebres, colligunt autem Incolæ in mari Succinum, sed non tantum, quantum Pruteni. Terminos habet ab Occidente ducatum Megapolitanum, seu Mechelburgensem, ab Oriente Prusiam, à Septentrione mare Pomeranicum seu Balticum, à Meridie Marcam Brandeburgensem veterem & nouam. Incipit ab Occidente sub longitud. grad. 35. minut. 26. vbi Vvismaria, definit quæ sub latitud. grad. 54. minut. 48. vbi rursus Leuuenburgū. A Meridie initium sumit, sub latitud. graduum 53. minut. 56. vbi Konigspergum, ac in Septentrione definit sub latitud. graduū 54. minut. 48. vbi rursus Leuuenburgum. Subiacet itaque sub initium decimi climatis, quod est per Tanais ostia vsque ad medium eiusdem: ita vt Parallellus per eam transiens Boreus sit 22. vbi dies prolixior horarum 17½. Longitudinem itaque habet ab Occasu in Ortum milliariorum Germanicorum 65½. seu Italicorum. 261. Latitud. verò ab Austro in Boream mil. Germanico. 24½. seu Ital. 90.

DIETHMARSIA.

Diehmarsia Marforum populorum sedes & reliquiæ creduntur, ij nomen suum à Marfo Tuisconis nepote Herminonis filio Germanorum rege repetunt, de his sic refert Althamærus sicut Tuiscones, Herminones, Ingenones, Illenohnes Germani Teuthonica sunt

vocabula: ita Marfi etymon habet Germanicum. Veteres namque Germaniæ populi Saxones (quorū hi pars sunt) palustria & aquosa loca, Mers & Merludæ appellant. Pallustres autē Marfos, sicut è contra Holfatos patria lingua dixerunt, locis nemorosis habitantes: inde est Vvilstermers, Crempermers, Thietmers. Cui sententiæ accedit etiam Albertus Crantzius libro primo Vandaliæ, cum inquit, Marfi concessere ad Albim, quorum tenues reliquiæ in palustribus sunt non longè ab ostio fluminis Thietmarfi, Vvilsermarfi & Crempermarfi: qui quoniam in palustribus locis habitant, obtinuit Saxo-num consuetudo, vt omnes palustres, Marfi vocentur. Et libro 1. cap. 1. Idem sic ait: Quoniam in vetustissimis rebus, vbi reliqua nulla est in literis memoria, coniecturæ fit locus, omnem ego Holfatiam & Stormatiam, in cuius solo fundata est Hamburga, Marforum genti deputandas, puto: quæ in solis palustribus nomen seruauit. In aridis autem habitantibus, hoc nomen permittit, vt ad suæ gentis aliqualem in solo differentiam Holfati dicerentur, qui per vicinia nemora vsque ad terminos Vvagiæ diffunduntur. Stormaria verò, quasi Storremarsia, à Stora flumine appellata, vt pro Marsia, Maria fit inolitum, vt fit verborum deterfio. Omnis autem ea Marforum natio, ab omni literarum memoria, fuit annumerata, ac etiamnum inferiori Saxonie accensetur: quamuis Danorū imperio sub sit. Hic enim Regum Daniæ primogenitus, quemadmodum Gallie Regum, in Delphinato moratur: ac quemadmodum Stormariæ seu Storremarforum Hamburgum ciuitas est, sub duce Holfatenfi: ita Dietmarforum metropolis est Bremensis, vrbs Episcopalis: Habet & Meldorpiū & Heininckste, Tellinckste, ac aliquot alia oppida. Ob vicinum Septentrionem frequentesque lacus aëre fruuntur humidior. Regio ipsa palustris adeò est, vt peregrinantibus, itinerantibusque minimè peruia sit: quibus impedimentis freti, diu sese ab exterarum gentium, vicinorumque hostium incurfū, tutati sunt. Syluis præterea tota implicata ac referta est. Vtpotè Borcholt, Burgholt, Aluersdorpenholt, Resenwalde, ac cōplures aliæ. Agri fertilitas ob nimiam humiditatem vix commendanda est. In ipso Cimbrici, Chersonesi introitu ad Albi fluij ostia sita regio est, terminaturque à Septentrione Eydero flu. & Danimarchia: ab ortu vbi Holsteinensi seu Holfatarium ducatu à meridie Albi fluij & Storemarsia: ab Occidete oceano Germanico, vbi Heilichlant & Busen Insulas respicit. Incipit ab occasu à littore maris Germanici, circa graduum longitudinis 31. minut. 37. quo ferè loco est Meldorpium, & ortum versus extēditur ad 31. grad. 50. minuta, quo ferè loco conspicitur Aluersdorpium. Ab Austro incipit ab Albi fluij ripa dextra, sub gradibus latitud. 54. minut. 42. ac Boream versus porrigitur ad 55. grad. 33. minuta latitudinis. Vnde climati subest 10. quod est per Tanais ostia, ac paulò vterius per Bulleum Britannie, ita vt Parallellus eiusdem Australis sit, post principium 21. vbi dies prolixior horarum 17. & ¼. Borealis autem ad medium 22. vbi dies prolixior horarum 17. & ½. Longitudinem autem obtinet ab occasu in ortum, milliariorum Germanicorum 5. Italicorum, 20. latitudinem ab Austro in Boream, milliariorum Germanicorum 12. Italicorum 48.

SAXONIA REGIO.

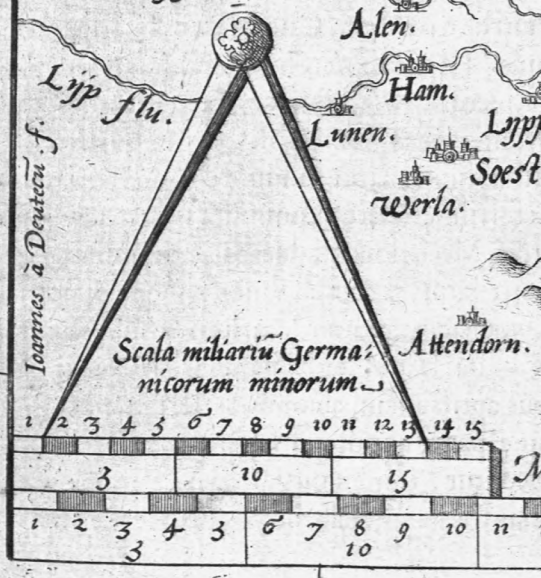
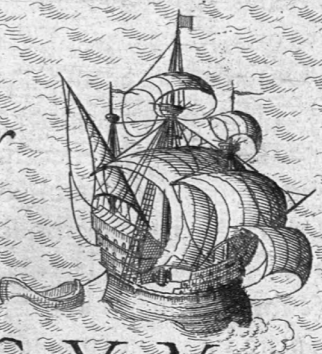
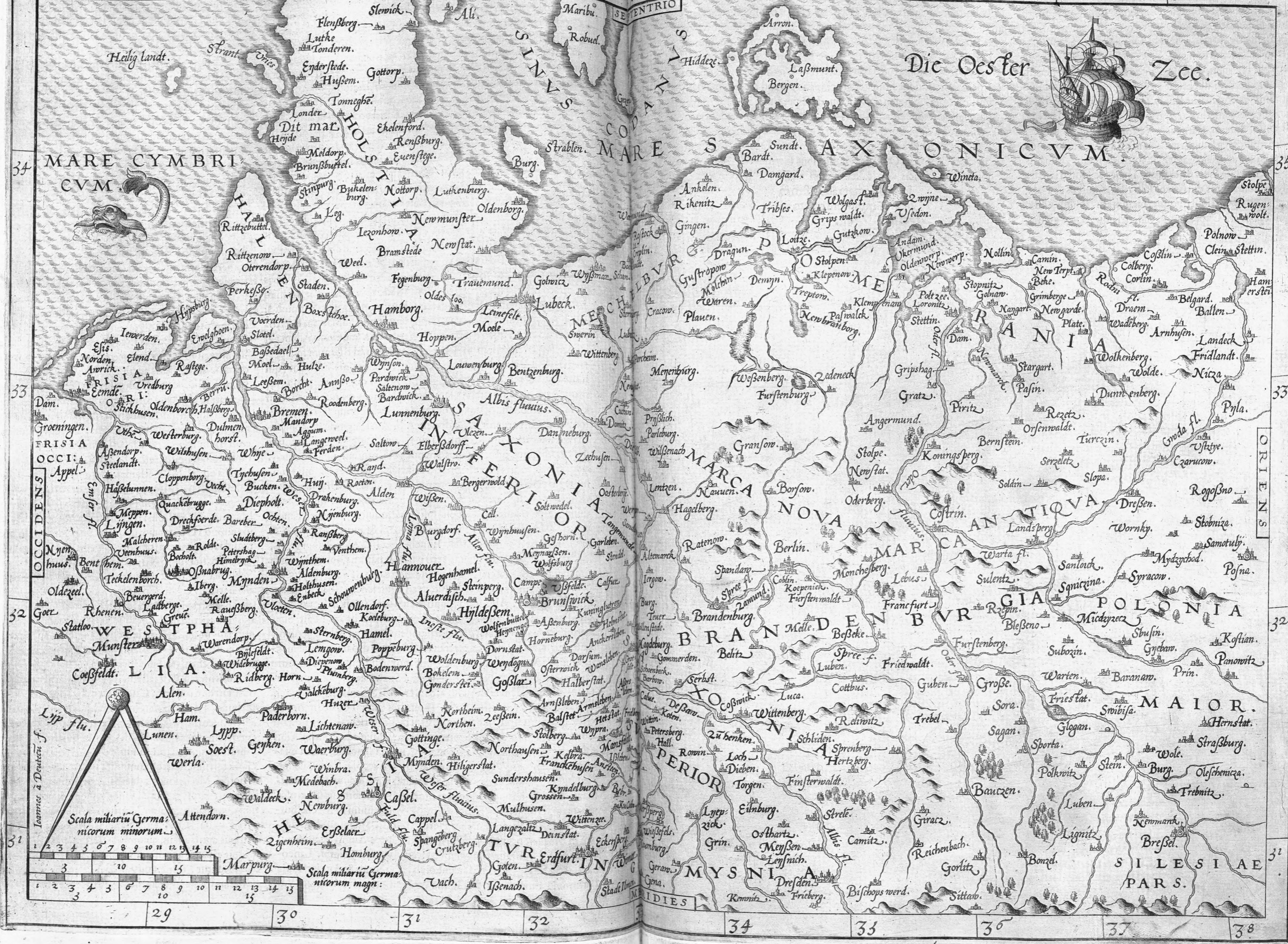
Axonici nominis Etymon obscurum reliquit vetustas. Eorum Tacitus non meminit, quod credo tum ignobiles adhuc essent. Meminit autem Ptolomæus, antiquior licet Geographiam secutus, is Germanici maris accolas, ac potissimum insulares fuisse docet. Speculum autem Saxonicum in hanc sententiam de eorum nomine differit. Quod post obitum Alexandri magni, Asiatici Petroculis bellum intulerint (eò quod opem suppetiasque ipsi Alexandro tulissent) eosque è Cilicia expulerint. Ipsi itaque vela dantes ventis, expulsi suis sedibus, appulère decem & octo rates in Prussia, quæ eremus tum erat. Duodecim autem Rhugiæ insulæ appulère, è quibus natos dicunt Storemarfos, Diethmarfos, Holfatios, ac alios populos eius tractus. Petra autem, seu *πέτρα* Græca dictio, Latinis Saxum dicitur. Vnde Saxonum nomen deriuatum esse opinio est. Ab Asiaticis etiam Becanus eosdem deducit: verum alio modo. dicit enim Sacas Asiæ populos Colonias quasdam à se emisisse ad montes Moschicos, è regione Cappadociæ: alteram, quos Sacassones, quasi Sacarum filios appellatos contendit, ultra montes Tapuros alteram, ad latitudinem 56. paulò plus minus graduum, quam Ptolomæus Saxonum nomine signarit. Hoc priore sui parte, perinde atque illud posteriore corrupto, Saossones enim syncoptos, vel integrè Sacassones fuissent dicendi. i. Sacarum filij. Ex his igitur Sassonibus, sine duplici litera, ut nunc fit, scribèdo Saxonibus, Saxones nostri Europæi descenderunt, quos Saxones nunc vocamus. Quamuis Germani excidendi syllabas studiosi, Saxonem pro Saxonem ferè dicant. Saxoniam autem veteris fines latius multo quàm modernæ extendebantur, eratque amplior multo. Id quod Crantzius diligenter monuit. Initium, ait lib. 1. cap. 1. Saxoniam nationis est trans Albim ab Holfatia. Inde transfiliens Albim per Diocesim Bremensem in Westphaliam vsque ad Rhenum ferè pertingit, abindè verò in Hefsiam peruenit, ad Hercyniam syluam (qui nunc Hertici montes dicuntur) pertingens, ad confinia Thuringiæ, in qua olim non contemnendam partem Saxones, militiæ stipendium à Francis, quibus militauère, susceperant. Inde iterum sub montibus longo tractu, peruenit in Regionem Albi non longinquam, complectens Vvittenbergum & confinia eius, quæ nunc Saxoniam superior dicitur: duobus principalibus Saxoniam sibi titulum vindicantibus. Legittima quadam successione, ad principes inferiores Saxoniam omnis regio pertinet. Sed superiorem apprehenderunt Misnenses Marchiones cum dignitate electuræ, quæ illi inferitur principatui. Meditullium autem huius quam descripsimus Prouinciæ, totum ex Vandalico. i. Sclauico solo redactum est in linguam & mores Saxonum, in terra videlicet Brunswicensis, Luneburgensis, Magdenburgensis, Halberstadenfis. Ad eandem verò pertinet natione omnis Marchia Brandenburgensis, ex eodem solo Vandalico capta, ac versa in linguam & mores Saxonum. Saxoniam autem antiquæ sedes & loca variæ habitauerunt gentes. Albi enim fluuius vicina loca Sueui habitauerunt: id quod ex Strabone non obscure colligi potest, qui lib. 7. sic ait: Sueuorum gens amplissima, è Rheno siquidem vsque ad Albim peruenit fluuium, eorum portio etiam trans-Albim loca depascitur, quemadmodum Eumondori & Lancosargi. Et mox, Australis pars Germaniæ trans Albim flu. quæ quidè cõtigua est, à Sueuis adhuc tenetur. Ptolomæus quoque idem testatur lib. 2. cap. 11. Sub Sydinis, inquit, Ruticij habitant, vsque ad Vistulam flu. Interiores autem & mediterraneæ gentes maximè sunt Sueui Augili. Qui magis Orientales sunt, quàm Longobardi, protensi ad Septentrionem, vsque ad medium Albi fluuij. Et versus Sueuos, Semnones, qui habitant post Albim. Testatur & nomen maris Pomeranici eiusdè littoris accolæ fuisse Sueuos, à quibus etiamnum ea ora maris, Sueuicum mare dicitur. Circa Misniam & vicina loca, ut alibi etiam monebimus, habitauerunt Cherusci, Chamai, Dulgibini, Angriuarij, prope Rostochium in Mechelburgensi ducatu, Sclauini, Sorabes, Heruli, Viltzij. Sideni autè ad Oderam in Mechelburgensi ducatu, hinc Ruticij & Augili Sueui, Semnones Sueui, in Brandenburgensi Marchia, vsque ad Albim. Lancobardi & Dulingi iuxta Meidenborch. Teutones & Anarpi, iuxta Berlinum. Ilingi autem in Lusatia vel Lansnitz. Heruli autem Va-

grijque, circa Cimbricam Chersonesum, quo loco nunc Holfatij manent. Reliquaque Balthei maris littora tenuère Circipani, Polambi, Obotritæ, Rifsini, ac Vandali, quorū idioma vetus etiamnum aliquot Oostlandiæ Saxoniam tractibus permansit. Quare regnum potius, quàm principatus aliquis, olim Saxoniam videri potuit, quæ tot tamque nobilibus populis abundaret, ac complures etiã ducatus complecteretur, qui quidem hodie quoque à nonnullis ei annumerantur, dicuntur enim Saxoniam partes, Pomerania, Brunswicensis, Luneburgensis, Melchelburgensis, Bardensis seu Wolgastensis ducatus, Holfatiensis, Voitlandiæque ducatus, Turingia, Misniæque comitatus prouinciales. Westphaliam etiam totam huic adiungunt, ac Marchiam Brandenburgensem vtramque veterem & nouam. Comitatus complectitur Mansfeldiæ ac Swerini & Schawenbergij, ac infinitos propemodum alios, Lusatia seu Lausnitz etiam tractum, ac Silesitarum regionem, his annumerandas volunt. Duo tamen præcipue principatus, uti supra dictum est, hodie sibi Saxoniam titulum vsurpant. Superior quidem circa Wittenbergum, qui dignitatem electuræ obtinet. Inferior verò circa Luneburgum & Lebenburgum. Nobilissimis hæc regio vrbibus scatet. Braunschwigam habet ducalem, populi habitatorumque frequentia, ac ædificiorum splendore ac magnificentia, ornatissimam: quadrata forma, turribus ac micenij insigniter munitam: circuitum habet 2000. passuum, qui cõficiunt medium miliare Germanicū, eam Onacera flu. mediam secat, ac ab omnibus fordibus purgat, pontibus tamen vbique tectus flu. est. Territorium planum est: Vrbs ipsa duplici ac nonnullis partibus triplici etiam fossa circumdata, ex aquis plenæ, vallis aggeribusque minutissimis distinctæ sunt. vrbs est quàm Noriberga maior, Erdtphordia minor. Propemodum hæc in ipsius Prouinciæ meditullio ac centro sita est. Tulisurgium eam Ptolomæus vocat lib. 2. cap. 10. Luneburgum quoque ducalis vrbs ad flu. Elchnow sita, arte quoque ac natura satis munita, salis fonte ditissimo beata. Hæc enim præcipua ciuium eius mercatura est, quàm terra marique in longinquas exportant prouincias, maiorem tamen eius partem Hamburgenses negotiatores cõmunt, ac ingens fœnus exercent. Lubeckum etiam nobilissimum emporium habet, ea Vandalarum vrbium præcipua in Vagria sita, quæ Holfatia hodie est: is locus dicitur *an der Schartauvv*. Hæc Episcopalis est. Habet & Meidenburgum famatissimum oppidum. Item Hamburgum in Storemarfia mercatura celebre. Halberstadium etiã Episcopalis vrbs Oltemia flu. perluitur: in huius vrbis medio extollitur tumulus ac collis: is duorum stadiorum habet longitudinem, ac in summo vertice latam amplamque planiciem, in qua bina ædificata templa sunt, ædificijs splendidissimis canonicorum, illa autem quæ in monte sita sunt: ciuitas seu vrbs dicuntur, quæ ad montis pedem Suburbia vocantur. Wittenberga, quæ Ptolomæo Calegia dicitur, celeberrimo Gymnasio floret, à duce Friderico circa annum Christi 1510. ibidem conditum. Francfordia ad Oderam quoque haud minus nobili vniuersali studio famata, quo eam ornauit Ioachimus primus eius nominis Marchio circa annum Christi 1506. Rostochium quoque in Mechelburgensi ducatu academia celebris est, quæ ibidè erecta est circa annum Christi 1419. Griswaldia etiam Pomeraniæ in Bardensi seu Wolgastensi ducatu schola vniuersali nota est, eam obtinuit circa annum Christi 1456. Lipsiæ in Misnia mentionem fecimus. Populi sunt robusti, validi, quorum potus cereuisia, cibus autem, plerunque laridum crudum, butyrum, caseus ac reliqua lactiniorum genera. Aër regionis durus, purus ac saluberrimus, nisi quæ paludibus humectatur nimium, quod Marfis nonnunquam accidit. Gleba fertilis est, rerum omnium præterquam vini, tritici, præsertim & hordei. Mechelburgij ducatus, fœcundissima fertilissimaque regio frumenti, ligni, lacuum, fluminumque piscosissimorum, pecudum tum domesticorum, tum ferarum. Vrbibus amplis, arcibus vicisue mirè exulta. Isatim herbam quam *Quadan* ipsi vocant lanarum tinctoribus aptissimam, abundè profert in Thuringia, ita ut incolarum pleraque pars, annonam sibi ex ea comparent. Syluas complures complectitur, Lunenburgerheyd, Spondawerheyd, Galdebusch, Rattenauwerheyd, Galbelheyd, Promerisch heyd, Herciniæ portio-

SAXONVM REGIONIS QVATENVS EIVS GENTIS IMPERIVM NOMENQVE

olim patebat, recens germanag delineatio, Joannis Flavio Schrotenio authore. Gerardus de Iode excudebat.

28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38

SAXONIA REGIO.

nes: quarum priuatis suis locis meminimus. Fluminibus interluitur nobilissimis. Vtpotè Albi, qui è Silesitarum montibus Bohemiam ab Morauia determinantibus profluit, quo loco primum Hermunduri, confedisse dicuntur, nunc Sclaui Scythica gens adhabitant. Initio contra occasum ruit, & mediam Bohemiam percurrit, qua relicta, Misniam, Lusatiam, Marchiam, Brandenburgensem, ac Saxoniam præterlabitur, nouissimè Hamburgensi Prouincia à Bremensi disiuncta in Holsatia ad Cymbricam Chersonesum vasto ore Oceano aduoluitur. Fluminibus autem Lusimicio, Multania, Aegra ex Pinifero monte lapsa, Misa, Sala, ex eodem Pinifero orta, Mulda Sueuo, seu Sprei fluuio, Missenensi, Hortella, Hauelo, Obacro, Tora, ac nonnullis alijs. Visurgis ab Occidente eam perluit, is ex Hescicis seu Abnobijs montibus ortus per Hesciam, Westphalam ac Phrysiam Orientalem vehitur, donec Bremensem diocesim præterlapsus mari Cymbrico misceatur. Fluminibus corruatur Fulda, Leyna, Allero, ac plerisque alijs. Ad Orientè Odera interluitur, qui Silesia egressus ac Ola, Nisa, Olsa, Lissa, Barufio, Bobero, Katzbacho & alijs fluminibus auctus, Marchiam Brandenburgensem permeas in mare Pomeranicum, seu Balticum, iuxta Sundam exoneratur. Saxoniam montana, minæris facta sunt, quæ suis, à nobis, locis dicta sunt. Habet & Goslaria ultra æris, auri, argenti que minæ ras, ditissimos salis fontes, quibus & Hala, & Luneburgum abundat. Illud quoque memoratu dignum visum Montem haud ita procul à Cupferbergo reperiri, qui lapidè gignat,

emittentem odorem violarum. Quin & marmoris copiam hæc montana exhibent. Terminatur hæc Prouincia ab Occidente quidem à Visurgi flu. quamuis nonnulli eam ad Rhenum vsque extendant, à meridie Mæno flu. Francis, Bauaris, ac Bohemis contermina, ad Orientem Viadro flu. Silesitas, Polonos ac Prutenos attingit. A Septentrione Oceano Sueuico, Germanicoque, Codano sinu, Danis, mari Baltheo seu Cimbrico terminatur, quo loco Saxonum Insulæ visuntur, vt Rugia, & reliquæ. Incipit ab Occasu sub 29. gradu longitudinis, quo loco Monasterium Westphaliæ ciuitas conspicitur, ac definit in Oriente sub gradu longitudinis 36. sub quo meridiano Stetinum situm est. Ab Austro initium sumit, sub 50. grad. & 30. minut. latitud. vbi Olsnitza Voirtlandiæ est, ac in Septentrionem extenditur ad 55. ferè grad. latitud. vbi extrema sunt Diethmarsiæ. Est itaque eius principium ad medium octauæ climatis, quod est per mediam Mæotim, vsque sub finem decimi, quod est per Bullæum Britanniam. Parallellus itaque eius Australis 18. diè que ibidem prolixior horarum 16. Borealis autem est 22. ac diè prolixior horarum 17. & 4. longa est itaque ab Occidente in Orientem miliaribus Germanicis 60. Italicis autem 240. latitudo autem ab Austro in Boream ferè eadem est.

LIVONIA ET MOSCOVIA DVCATVS.

LE Liouonia seu Leuonia nominis ortu, nihil certi affuerat ausim, de eo autem hæc sunt verba Altameri. Fieri potuit, inquit, ut à Lemouijs progressi sunt Liouones seu Liouonij postremi Germanorum ad littus Venedicum, ad Parallellum Scandinaviae Insula, quæ Gothlandia dicitur, habitantes, quos tamen ab Efluus malleum deriuare, vocabulo vulgari nonnihil suffragante, Eyslander vocantur. Leuoniorum etiam mentio est apud Ptolomæum lib. 2. cap. 11. Et paulo post ubi de AEstijs sermo fit, inquit corrupta Taciti lectioem restituisse Beatum Rhenanum, qui reposuerit AEstiorum gentes. Apparet enim, inquit, Rhenanus in Archetypo fuisse AEstuorum pro AEstiorum, ex quo alius fecerat Efluorum, nam u pro ij veteres librarij ponebant. Si vero Archetypus habuit (inquit Althamerus) Efluos, ausim iurare Eyslandis ab illis nuncupatos, vocabulo paululum variato. Hi populi etiam Sudani dicuntur, & eorum regio Sudina, Prussiae coherens. Lectunnos quoque eodem reponere placet nonnullis, à quibus fieri potest, ut nomen deriuatum sit. Regionis prouinciæ particulares hodie numerantur Samaiten, Curlandia, Senegallia, VVirla & Harin. Regio ipsa à Teutonici ordinis equitibus subacta ipsdem parer, horum quasi mancipia sunt incolæ. Vrbes continet famatas, ac reliquis nobiliores Rigam metropolim, ac celeberrimo emporio insignem ad Dzuniã flu. qui ab ea duobus milliariibus magno Liouonio sinui miscetur. Derpt quoque emporium est, quod Rutheni maxime frequentant ad Lumbecciu flu. ripam, non ita procul ubi Peiba lacui iungitur. Reuela ad posteriorem Liouonia sinum sita, mercatum ipsa Riga non ignobiliorem habet. His quoque accedit Nerua, quæ & ipsa emporium est Russiae vicina, in extremo Liouonia sinu. Episcopatus in ea sunt quinque, è quibus Rigenses Archiepiscopatus dignitate pollet. Reliqui sunt Derpt, Reuel, Oessel, & Gerlandt. Sunt præter has vrbes etiã alia oppida, Pernouen, VVenden, VVellm, VVolmar &c. Genti potus est Medo, Cereuisia & vinum Rhenense: quod Agrippinensis Colonia mittit, à ditioribus coemitur. Populus otio plus æquo deditus, femina præsertim, quæ laborare sibi contumeliosum ac inhonestu ducunt. Feriari autem & otiosas esse pulchrum æstimant. Idiomata ipsis varia sunt, ac sibi inuicem minimè affinia. Reuela tamen & Derpst eodem vtuntur sermone, quem Estensch ipsi vocant. Riga autem & vicina illi loca vera Liouonica vtuntur lingua. Terra autem ipsa arenosa ac paludibus inuisa, syluis in immensum densa, plana, à montibus minimè aspera, agru vsque adeo fertile habet ut illis vicinis, cum cariore premuntur annona, succurrere possit: ut plurimum tamen incultum habet, ob incolarum nefandam pigritiam atque desidiam, cui gula etiam vitium accedit, haud minus graue. Regio armenta alit plurima, fera sçq; lepores in ea nati hyeme plerunque pellem pilosue mutant ac albi fiunt. Vulpes, Lynces, Martres, Zabelas, Hermelinosque gignunt. Hic Hercimæ ingentia brachia. Fluminibus rigatur regio Drrina, Ernista, Linbeco, VVinda, ac nonnullis alijs, quæ omnia mari Baltico seu Venedico miscuntur. Terminatur autem ab Occidente eodem Baltico seu Venedico mari, à Septentrione sinu Finnico, Aquilonaria Nerua flu. à Moschouia separat latus totum Orientale, eiusdem fluminis parte, & Russia limitatur Lithuania. Ad Austrum autem Lithuaniam conterminam habet, de qua pauca quoque subiungemus. Horum nomen vnde genitum sit, sic refert Matthias à Miechovv, quosdam Italicos propter Romanorum dissensionem diruisse Italiam, terram Lithuaniam ingressos, regioni nomen Italiae, genti vero Italis indidisse, quæ per pastores deinceps terra Litalia, & gens Litali L. litera præposita cæperit nuncupari. Ruthenos autem & Polonos, eorum vicinos mutationem maiorem fecisse, vsque in hodiernam diem, terram Lithuaniam, gentes vero Lithuanos appellare. Verum magis arridet mihi Erasmi Stellæ sententia, qui Vidunti filium, eò quod ex matre Alana natus esset Litalalenum vocatum, nomini occasione dedit, eum cum fratre ex Borussia matre nati, Borussia cedere coegissent, cum Alanis retrogressus est, auitaq; loca reperijt, hisque dominatus est, ac pristinas sedes occupauit, ab hocq; eorum duce, qui prius Alani dicebantur, Litalalani dicti sunt, nunc hodie vulgò Litfani nuncupantur ac Lithuini. ducatus est ingens. Horum pars est Samogathia, quam ipsi suo sermone sic vocarunt, quod terram inferiore sonat, annumeratur eis etiam Maszouia ducatus, item Plescouia & Nouogardia, Smoluenfis quoque ducatus. ita in complures ducatus hic tractus distinguitur, qui omnes sub Lithuania magno ducatu complexi sunt. Lithuaniae metropolis est Vilna, ciuitas tanta, quanta Cracouia cum Kazimiria & Clepardia, cum omnibus suburbijjs. Verum domus in ea contiguae non sunt, sicut in nostris mos est edificare ciuitatibus, sed sæpè interseruntur horti, & pomaria. habet Vilna bina castra murata, quorum al-

terum in monte, alterum in valle situm est. Nouigrad verò, quam Latini Nugardiam vel Nouagardiam vocant, dum sub Lithuaniae magno duce, nunc autem per Iohannem Moschouia principem capta est, ea quam Roma paulò amplior est: continet enim in ambitu triginta quinque milliaria Italica, cum Roma triginta duo saltem complectatur. Nouigradia lignea habet adificia. Et fuerunt adhuc quæ sunt, in ea ditissimi mercatores; vnde Ioannes Moschorum princeps cum anno Domini 1479. Nouogardiam Kazimero magno Lithuaniae duci eriperet, trecentos currus ad summum onustos duntaxat auro, argento & vniobus pretiosis in Moschouiam abduxit. In tantum hæc in Septentrionem vergit, ut circa Solstitium æstiuale post occasum Solis appareat lux vsque in ortum Solis, ut artifices, sartores, sutores, & ceteri Mechanici suere & laborare possint. Ceterum spatiosa & ingens est Lithuania; nec frequens vrbibus. Vnde iter facturi comeatum comportent ad aliquot dies oportet, cum campi spaciosissimi sint ac deserti, nec obuia diuersoria alemoniam sequuntur, & vsas peregrinantes non secus ac nauigantes obseruant per vasta deserta, quæ verno tempore ob paludum molestiam & frequentiam impermeabiles sunt, hyberno autem frigore congelati, mercatoribus per glaciè quæuis onera sustinente, transitum præbent. In nobilioribus feminis non reprehenditur præter maritum legitimum, alijs sese subijcere vris, etiã marito conscio, eos thori socios ac coadiutores vocant, vris autem id crimini vertetur. Lingua illis quadrifaria: prima est Iaczingorū, eorū qui circa castrum Drohicin habitant: altera est Lithuanorum & Samagethorum: Tertia est Prutenica: Quarta autem est Lothuanorum seu in Lothihola. i. Liouonica circa flu. Dzuna, & Rigam ciuitatem, quæ quanquam lingua sit eadem, alter tamen alterum planè non intelligit. Terra in vniuersum paludibus impedita est ac syluis horrida, quæ alicubi decem, alicubi verò quindecim, nunquam & viginti milliariorum spatio patent. ad latera verò desertorum & sylvarum villa & habitatores inueniuntur, ac cum sylua ingentes nemoraq; amplissima sint, magna ac multiuge in ijs fera & visuntur & capiuntur. Vri, Boes syluestres, quos vernacula ipsi Thuri & Zuinbrones vocant, Onagri, Equi syluestres, Cerui, Dama, Dorca, Caprea, Apri, Vrsi, Mardures, Scismi, & cetera genera ferarum. Est & in Lithuania & Moschouia animal voracissimum & inutile, quod alibi non comparer, Rossmalza nominatum, quantitatis canis, faciei catti, corporis & caudæ & vulpis, colore nigrum. Id inuento aliquo cadauere, in tantum vorat, ut extèdatur & infletur tanquam tympanum, repertaq; angustia stricta inter arbores, intrat & extrudit se, cum violentia premendo, ut violenter comesta violentius egerat, sicq; extenuatum denuò cadaueri accurrat, & identidem repetit expressionem inter arbores, donec totum absumat & deuoret morticinum. Et forsitan natura tam insatiabile animal in illis regionibus producit, ut homines simili voracitate laborantes redarguat. Ager bono fœnore reddit creditum sibi sementum. Pane vtuntur nigerrimo vulgò, ex siligine aut hordeo vna cum fursuribus. Diuitu autem panis albißimus, ex puro tritico pinxitur. Vno carent, nisi quod aliundè importatur, præcipuè Rhenense, Medone & spisso & tenui & vario modo cocto reficiuntur & inebriantur. Cereuisiam etiam coquunt variam, puta ex frumento, siligine, hordeo, auena, milio, saporis ingrati. Vulgus autem aquam bibit. Oliuæ & fructus dulces illic non crescunt, algida etenim & aquam bibit. frigida est Prouincia, Montes ibidem nulli conspiciuntur. In Lithuania fontes sunt Dinepr flu. seu Borysthenis post castrum Vesnya, ex terra plana, lutosa, ex stagnis ac emensis trecentis milliarijs Germanicis, in Pontum incidit. It. m. Vilia & Vilna flu. in Lithuania orti Niemen flu. incidunt, in mari Prutenico miscetur. Lithuaniam etiam perluit Dzuna flu. Ad Occidentè Polonia, ad Septentrionem Liouonia contermina, ab Oriente Osoli, Ingra, Donyecz, id est, paruo Don, siue Tanai ac Moschouia, ad Austrum Russia, Volhinia ac Podalia terminatur. Ambæ itaque coniunctæ regiones Liouonia & Lithuania initium sumunt in Occidente suæ longit. grad. 45. vbi est Inslerburgum Prussiae, desinitq; in Oriente sub grad. long. 57. min. 20. vbi est Smolensk vrb. castrum. A meridie incipiunt à gradib. lat. 50. & minut. 25. vbi est Druyhe Lithuaniae, & extenduntur in Septentrionem ad gradus lat. 63. min. 50. vbi est Nerua Liouonia. Subiacent itaque à medio 8. climatis, quod est per mediã Mæotim vsque ad medium ferè 14. quod est per Thylen. vnde Parallellus eius Australis est decimus octauus. vbi dies prolixior horarum 16. Boreus autem est 29. vbi dies prolixior horarum 21. longitudo autem ab occasu in ortum est milliariorum Germanicorum 198 $\frac{1}{2}$. Italica 795. at latitud. ab Austro in Boream milliaria continet Germa. 102 $\frac{1}{2}$. seu Ital. 410.